

№ 49.

Warszawa, d. 5 grudnia 1925 r.

№ 49.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak.-Przedmieście 5 m. 4, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy—Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 40.
Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 14
Telefon 12-14**

339

W OBAWIE MASOWEGO BEZROBOCIA.

W dniach 1 i 2 grudnia r. b. delegacja Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, składająca się z Prezydium i członków Rady Związku, reprezentujących największe fabryki metalowe w kraju, złożyła pp. ministrom przemysłu i handlu, pracy i opieki społecznej i skarbu podanie następującej treści.

Dla ciągłości pracy w fabrykach i utrzymania załóg fabrycznych w możliwie stałej ilości, jest niezbędny równomierny dopływ zamówień. Ten kardynalny warunek regularnej pracy jest szczególnie ważny dla tych wytwórni, które pracują na zamówienia instytucji rządowych, noszące charakter indywidualny w każdym poszczególnym zamówieniu, gdyż fabryki te nie mogą, jak to czynią fabryki o produkcji masowej w okresie martwego sezonu, pracować „na magazyn“, to znaczy na zapas. Możliwość pracowania na zapas uwarunkowana jest zresztą nawet dla tych fabryk posiadaniem dostatecznych środków obrotowych, którymi przemysł polski w obecnym czasie nie rozporządza.

Zważywszy nadto, że do wykonania zamówienia fabryka musi się odpowiednio przygotować, najprzód przeprowadzając studia konstrukcyjne w biurze technicznym, a następnie zamawiając potrzebne materiały, których dostawa trwa zwykle dość długo, jest rzeczą pierwszorzędną wagi, ażeby instytucje rządowe, udzielające zamówień, przekazywały je fabrykom dość wcześnie, na dłuższy czas przed wykończeniem ostatniego zamówienia, gdyż tylko w ten sposób da się uniknąć zwalnianie masowe robotników lub nawet czasowe zamykanie fabryk.

Z powyższych względów Polski Związek Przemysłowców Metalowych prosi usilnie pana ministra o poparcie wobec pp. ministrów, którym podległe są instytucje rządowe, obsługiwane przez fabryki metalowe zrzeszone, ażeby zechcieli polecić tym instytucjom natychmiastowe przekazanie chociaż części przewidzianych na rok budżetowy 1926 zamówień, gdyż dalsze zwlekanie, wobec kończącego się roku, stawia te fabryki w położenie bez wyjścia i grozi pozbawieniem pracy zatrudnionych obecnie robotników w najbliższym dla nich okresie zimowym.

Pan minister przemysłu i handlu Osiecki oraz pp. wiceministrowie: Jankowski i Karśnicki przyjęli prośbę delegacji przychylnie i przyrzekli swe poparcie. Z inicjatywy p. ministra przemysłu i handlu odbędzie się wspólna konferencja zainteresowanych ministrów w tej sprawie, zaś p. minister pracy i opieki społecznej projektuje wyłonienie z komitetu ekonomicznego ministrów ścisłego podkomitetu, który natychmiast

rozpatrzy zarządzenia, konieczne do utrzymania ciągłości pracy w fabrykach pracujących na potrzeby państwa.

Pan wiceminister skarbu inż. Karśnicki, zdając sobie sprawę ze znaczenia prośby przemysłowców, zażądał przedstawienia sobie szczegółowych danych, zapewnił, że zaległości niewypłacone dotychczas przez instytucje rządowe, skutkiem czego fabryki metalowe nie mogą wypłacić robocizny, będą uregulowane, oraz zaznaczył z naciskiem, że sytuacja walutowa będzie w najbliższych dniach opanowana, że więc do waloryzowania cen w umowach nie ma powodu.

RADA UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH.

W Nr. 118 „Dziennika Ustaw“ z r. b. poz. 850 ukazało się rozporządzenie ministra pracy i opieki społecznej z dnia 1 listopada 1925 r., wydane w porozumieniu z ministrami skarbu, przemysłu i handlu, rolnictwa i dóbr państwowych i robót publicznych o radzie ubezpieczeń społecznych.

Rozporządzenie to ma treść następującą:

§ 1. Jako organ doradczy i opiniodawczy w sprawach ubezpieczeń społecznych tworzy się przy ministerstwie pracy i opieki społecznej radę ubezpieczeń społecznych.

§ 2. Rada wydaje opinie o wszystkich zagadnieniach, wchodzących w zakres ubezpieczeń społecznych, które jej przedstawi minister pracy i opieki społecznej, a zwłaszcza o projektach ustawodawczych, dotyczących zmian istniejących ubezpieczeń lub wprowadzenia nowych, jako też o projektach rozporządzeń i zarządzeń.

Na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, cieszyńskiej części województwa śląskiego, warszawskiego wraz z m. st. Warszawą, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego oraz ziemi wileńskiej wysłuchanie opinii rady ubezpieczeń społecznych jest niezbędne w przypadkach, przewidzianych w §§ 49 i 58 powołanej we wstępie ustawy z dnia 28 grudnia 1887 r. (aust. dz. u. p. Nr. 1 z r. 1888).

§ 3. Rada ubezpieczeń społecznych składa się z 24 członków zwyczajnych, których mianuje na przeciąg 3 lat minister pracy i opieki społecznej z pośród znawców przemysłu, rolnictwa i leśnictwa, techniki przemysłowej, techniki ubezpieczeniowej; w tem 1/2 mianowana będzie z pośród przedstawicieli nauki, 1/4 z pośród kierowników zakładów ubezpieczeń o świadczeniach

długoterminowych i związków kas chorych i po 1/4 z pośród osób znanych, jako działacze związków zawodowych pracowników i pracodawców.

W posiedzeniach rady ubezpieczeń społecznych biorą udział z głosem doradczym: delegat ministerstwa skarbu, ministerstwa przemysłu i handlu, ministerstwa rolnictwa i dóbr państwowych i ministerstwa robót publicznych, wyznaczeni przez właściwego ministra.

Minister pracy i opieki społecznej może przy rozpatrywaniu spraw wymienionych w § 2 powoływać każdorazowo znawców poszczególnych kwestyj w charakterze nadzwyczajnych członków rady z głosem doradczym oraz delegować w tymże charakterze urzędników ministra pracy i opieki społecznej.

§ 4. Radę ubezpieczeń społecznych zwołuje w miarę potrzeby minister pracy i opieki społecznej.

§ 5. Na posiedzeniach rady ubezpieczeń społecznych przewodniczy minister pracy i opieki społecznej, lub w jego zastępstwie urzędnik przez niego wyznaczony.

Opinie rady ubezpieczeń społecznych zapadają zwykłą większością głosów. Wnioski mniejszości winny być dołączone do opinii.

Rada ubezpieczeń społecznych zdolna jest do uchwalenia opinii w obecności co najmniej połowy członków.

Przewodniczący nie głosuje.

Czynności kancelaryjno-biurove rady ubezpieczeń społecznych załatwia ministerstwo pracy i opieki społecznej.

§ 6. Członkowie rady ubezpieczeń społecznych pełnią swe obowiązki honorowo. Zamiejscowi członkowie rady otrzymują zwrot kosztów przejazdu na posiedzenie w Warszawie i z powrotem według taryfy II klasy pociągów pośpiesznych.

§ 7. Zwyczajni członkowie rady ubezpieczeń społecznych mogą być przez ministra pracy i opieki społecznej odwołani, jeśli opuszczają z kolei 3 posiedzenia bez usprawiedliwionej przyczyny.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ŚWIADECTWA PRZEMYSŁOWE NA R. 1926.

Ceny świadectw przemysłowych w Warszawie dla przedsiębiorstw przemysłowych wynoszą, wraz z dodatkami na rzecz miasta (30%) i na rzecz szkół zawodowych (25%) następujące sumy, zależnie od kategorii przedsiębiorstw.

Kategoria	Suma w złotych	Kategoria	Suma w złotych
I	9300	V	310
II	6200	VI	186
III	3100	VII	93
IV	930	VIII	23,25

Cena karty rejestracyjnej na skład wynosi zł. 15,50.

Podział przedsiębiorstw na kategorie zależy od rodzaju przedsiębiorstw z jednej i od ilości robotników z drugiej strony. Podział ten dla przemysłu metalowego przedstawia się w sposób następujący. („Dziennik Ustaw“ № 79 poz. 550 z r. 1925).

1. Walcownie żelaza, stali, cynku i miedzi, fabryki drutu, rur, wagonów i maszyn, odlewnie miedzi i brązu.

Kategoria	Ilość zatrudnionych robotników
I	ponad 500
II	ponad 200 do 500
III	100 „ 200
IV a) przy fabrykacji ręcznej	50 „ 100
b) „ stosow. silników	25 „ 100
V a) „ fabrykacji ręcznej	15 „ 50
b) „ stosow. silników	10 „ 25
VI a) „ fabrykacji ręcznej	9 „ 15
b) „ stosow. silników	7 „ 10
VII a) „ fabrykacji ręcznej	4 „ 9
b) „ stosow. silników	4 „ 7

Do kategorii VIII zaliczone są przedsiębiorstwa zatrudniające od 1 do 4 robotników, licząc w tem właściciela przedsiębiorstwa i członków jego rodziny, pracujących w przedsiębiorstwie.

2. Wszelkie przedsiębiorstwa wyrobów metalowych, niewymienione w pierwszym ustępie, a więc odlewnie żelaza i t. d.

Kategoria	Ilość zatrudnionych robotników
I	ponad 1000
II	ponad 500 do 1000
III	200 „ 500
IV a) przy fabrykacji ręcznej	50 „ 200
b) „ stosow. silników	25 „ 200

Pozostałe kategorie V, VI, VII i VIII—jak w ustępie pierwszym.

Świadectwa muszą być wykupione najpóźniej do dnia 31 grudnia r. b. pod rygorem doliczania kary za zwłokę w wysokości 4% miesięcznie.

BUDOWA LOKOMOBIL PRZEMYSŁOWYCH W POLSCE.

W sobotę d. 21 listopada r. b. fabryka maszyn i kotłarnia „Born i Schütze“ w Toruniu, która jest członkiem Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, demonstrowała wobec zaproszonych przedstawicieli przemysłu i handlu oraz świata technicznego i prasy nowozbudowaną w swych warsztatach, największą z dotychczas budowanych w Polsce, lokomobilę przemysłową stałą o mocy 200 KM.

Budowa lokomobil przemysłowych stanowi specjalność firmy „Born i Schütze“. Firma ta rozpoczęła na początku r. 1890-go budowę pogłębiarek (bagrów), do których siłą napędową służy prawie zawsze lokomobile. Z tego powodu firma rozpoczęła wkrótce potem także budowę lokomobil, aby dostarczać pogłębiarki z własnymi lokomobilami.

Przed wojną fabryka toruńska dostarczyła przeszło 200 pogłębiarek i lokomobil, między którymi znaczną ilość za granicę Niemiec: do Węgier, Rosji, państw na Bałkanach i nawet do Afryki Południowej. Po wojnie, wobec tego, że w Polsce nie było drugiej fabryki, wyrabiającej stałe lokomobile przemysłowe, a także ze względu, iż zapotrzebowanie na pogłębiarki znacznie się zmniejszyło, fabryka przystąpiła do budowy lokomobil stałych także dla innych celów przemysłowych.

W ciągu ostatnich pięciu lat firma „Born i Schütze“ dostarczyła znaczną ilość lokomobil dla młynów i tartaków, między niemi też dwie lokomobile dla ministerstwa robót publicznych.

Demonstrowana obecnie nowa lokomobile tej firmy posiada największą stałą moc 200 KM. i zbudowana jest podług najnowszej konstrukcji z stawidłem suwakowem tłokowem, patentowanym płaskim regulatorem do regulowania obrotów, z przegrzewaczem i kondensacją i łączy z wypróbowaną konstrukcją najnowsze ulepszenia, stosowane w pierwszorzędnych zakładach budowy lokomobil.

Lokomobile powyższa posiada kocioł o powierzchni 48 m² przy 27 m² powierzchni ogrzewalnej przegrzewacza i pracuje na 14 atm. ciśnienia pary.

Nowozbudowana lokomobile jest przeznaczona dla elektrowni w Małopolsce i, oprócz dostarczania prądu, ma służyć, biorąc pod uwagę ruch dzienny i nocny, także do napędu tartaka i małego młyna.

WYSTAWA W FILADELFIJ.

W roku 1926 (od m. czerwca do m. grudnia) odbędzie się Wielka Międzynarodowa Wystawa w Filadelfji, organizowana z powodu 150-letniej rocznicy niepodległości Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Wystawa ta będzie największą z dotychczas organizowanych w Ameryce, a udział w niej będzie miał wielkie znaczenie propagandowe dla interesów

wystawców, oraz dla narodu, którego przedstawiciele będą reprezentowani.

Wobec powyższego uprzejmie prosimy firmy związkowe, które są już w bezpośrednim kontakcie z Ameryką, importując lub też eksportując, jak również te firmy, które wogóle mogłyby być zainteresowane we wzięciu udziału w rzeczonyj wystawie, ażeby zechciały zgłosić się listownie lub telefonicznie do biura P. Z. P. M., a to w celu podania ich adresów, jako też danych o ich produkcji, Amerykańsko-Polskiej Izbie Handlowo-Przemysłowej w Polsce, która nas o to prosi i która, po otrzymaniu tych wiadomości, zakomunikuje firmom zgłaszającym się bliższe szczegóły i warunki udziału w wystawie.

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego w dniu 3 grudnia 1925 r. w złotych (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“).

a) za 1 tonę franco wagon stacja załadowania:		
Surówka odlewnicza „Chlewska“ na węglu	Zł. gr.	—
drzewnym		—
Surówka odlewnicza „Stąporków“ (loco huta)		—
	№ 0	—
„	№ 1	—
„	№ 2	—
„	№ 3	—
Surówka odlewnicza Częstochowa	№ 0	180.—
„	№ 1	175.—
„	№ 2	165.—
„	№ 3 (mart.)	155.—
Surówka odlewnicza Witkowska	№ 1 (ocłona)	—
Złom żeliwny (fragment lany)		—
Żelazo handlowe krajowe		205.—
Bednarka gorąco walcowana		240.—
Bednarka zimno walcowana		405.—
Walcówka (druć okrągły od 5 $\frac{1}{2}$ do 13 mm., kwadratowy od 5 $\frac{1}{4}$ do 8 mm.)		255.—
Blacha (cena zasadnicza)		260.—
Koks karwiński		—

Koks górnośląski twardy	31.—
„ „ miękki	31.—
Węgiel kowalski myty cieszyński	—
„ górnośląski gruby	25.60
Węgiel dąbrowski gruby	24.20
Cegła ogniotrwała normalna	65.00
„ „ kopulakowa	70.—

NOTATKI.

Staremi drogami. W artykule wstępnym „Robotnika“ z dn. 2 b. m. czytamy między innymi radami, jak zwalczyć „głód środków obiegowych, brak kredytu, szalony zastój w przemyśle, szalony spadek złotego i szaloną drożynę“, następujące zalecenie: „ściągać energicznie podatki z klas posiadających, aby po pierwsze zasilić znękany Skarb Państwa, a powtóre odebrać im ochotę do kupowania i gromadzenia dolarów“.

Jest to odbicie myśli p. Władysława Grabskiego, wypowiedzianej w Sejmie w październiku roku ubiegłego, w następujących słowach: „rzązą ministra skarbu jest, żeby u podatnika nie było nadmiaru tych złotych polskich, za które mógłby kupić dolary“¹⁾. Sprawiedliwość nakazuje zaznaczyć, że nie socjaliści zapożyczili tę myśl od p. Wł. Grabskiego, lecz odwrotnie: umysł p. Grabskiego kształcił się na metodach socjalistycznych.

Obawiamy się, że myśl p. ministra Zdziechowskiego poszła tą samą drogą. Obawę tę nasuwa nam następujące oświadczenie nowego ministra skarbu. Stwierdzając, że zaległości podatkowe i należności skarbowe wynoszą 484 miliony złotych, p. minister powiedział²⁾: „celowy i sprawiedliwy nacisk w kierunku uregulowania należności zmusi do podażi walut i narazi spekulantiów na straty“.

Zapowiedziany nacisk minie się z zamierzonym celem. Ludzie, którzy zalegają z podatkami, w szczególności z podatkiem majątkowym, owe „klasy posiadające“, *bêtes noires* „Robotnika“, nie skupują dolarów. Majątki ich są jawne. Są to ziemianie, przemysłowcy, rzemieślnicy, kupcy. Zalegają oni z podatkami, bo nie mają czem płacić, bo nie mogą oddać kawałka ziemi, rogu kamienicy, kawałka warsztatu lub części towaru, którego niema komu sprzedać. Natomiast spekulują ci, których nie może osiągnąć bożek socjalistyczny, podatek bezpośredni, gdyż majątek ich jest ukryty. Majątek ten zawiera się w złocie, w dolarach, w brylantach, kosztownościach i t. p. Nie wykryje go żaden fiskus, chyba *czerezwyczajka* drogą tortur. Ale do tego jeszcze w Polsce nie przyszło.

Tak więc ślusarz zawinił, a kowal ma być powieszony. Czy to słuszne?

¹⁾ P. „Notatki“ w № 44 „Przemysłu Metalowego“ z roku 1924.

²⁾ Na posiedzeniu sejmowej komisji skarbowej dn. 2 grudnia r. b.

Tow. Akc. J. JOHN w Łodzi

WYRABIA JAKO SPECJALNOŚĆ:

Transmisje i części transmisyjne; **Koła** zębate; **Naprężacze** pasów i t. p. Konstrukcja lekka i solidna; wykonanie wzorowe; minimalne zużycie siły i smarów. Dostawa normalnych części z zapasu.

Tokarki szybkołnące, konstrukcji nowoczesnej wykonane najdokładniej, o wysokości kłków 150, 230 i 300 mm i długości toku do 3 metrów. Łby rewolwerowe, lunety, uchwyty samocentrumjące. **Imadła** równoległe o szerokości szczęk 100 mm.

Wiertarki słupowe 32 i 40 mm.

Kalandry wszelkiego rodzaju dla przemysłu włókienniczego i papierniczego jak: rolkowe, frycyjne, wodne, matowe, **finiszowe** prasy nieckowe (Muldenpressen). Wykonanie pierwszorzędne, w niczem nieustępujące najdroższemu zagranicznemu kalandrom. Około 200 kalandrów w ruchu. **Reparacja** walców, obtaczanie, szlifowanie i obijanie bawełną, jutą lub papierem.

Śruby z nakrętkami wszelkiego rodzaju.

Kotły żeliwne oryg. Strebela do ogrzewań centralnych.

Ruszty ekonomiczne podług własnego systemu i **odlewy** według nadesłanych modeli lub rysunków.

Własne biura sprzedaży:

5

WARSZAWA	LWÓW	KRAKÓW	POZNAŃ	KATOWICE	LUBLIN	GDAŃSK
Jerozolimska 51	Zybkiewicza 39	Baszowa 24	Cieszkowskiego 8.	Batorego 4	Krak.-Przedm. 58	Schüsseldamm 62

- Armatura na parę i wodę:**
Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn. W. Fitzner i K. Gamper* w Dąbrowie Górniczej.
- Aparaty do spawania:**
Tow. Akc. „Perun”, Warszawa.
Biuro: Wspólna 59, tel. 89-34.
Fabryka: Grochowska № 52, tel. 201-16.
- Armatura na parę i wodę:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Beczki żelazne:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Druty wszelkiego rodzaju:**
Dąbrowski Przemysł Druciany B-cia Klein w Dąbrowie Górniczej.
- Dźwigniki—Łańcuchy:**
Bracia Jenike, inż., Warszawa, Aleja Jerozolimska 20 tel.: 29-64 i 220-00.
* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.
- Garnki i przewody rurowe:**
Eberhard, Wolskii i S-ka, Szara 12.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Gryzarki:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Gryzarki uniwersalne:**
Fabryka maszyn i odlewnia żelaza Waldemar Krusche i S-ka w Pabjanicach.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Imadła:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Imadła ślusarskie kute:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski, Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Kalandry:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
- Konstrukcje żelazne:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.
- Konstrukcje żelazne:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski, Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Konstrukcje żelazne:**
Eberhard, Wolskii i S-ka, Szara 12.
- Konstrukcje żelazne, schody, cieplarnie:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Kotły parowe:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski, Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Kuto lane odlewy:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.
- Kuźnie polowe:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* Eberhard, Wolskii i S-ka, Szara 12.
- Liny stalowe—Drut stalowy:**
Bracia Jenike, inż., Warszawa, Aleja Jerozolimska 20 tel.: 29-64 i 220-00.
- Liny druciane i żelazne:**
Fabryka Lin Meyerhold i S-ka S. A.—Sosnowiec, tel. Nr. 40.
- Liny stalowe i żelazne, drut kolczasty, siatki do ogrodzeń, drut żel. ocynkowany i nieocynkowany, gwoździe:**
Włocławska fabryka drutu, dawn. C. Klauke Sp. Akc. we Włocławku.
- Lokomobile przemysłowe:**
Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.
- Łańcuchy elektryczne spawane i patentowane (Victor) do celów gospodarczych i technicznych:**
Dąbrowski Przemysł Druciany B-cia Klein w Dąbrowie Górniczej.
- Łańcuchy rolkowe:**
Do samochodów ciężarowych, osobowych i motocyklowych. Łańcuchy Galla do transmisji i przegubowe, Fabryka St. Kubiak, Warszawa, Hrubieszowska 9 tel. 75-44.
- Łańcuchy „Galla”:**
Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Menceł, Fabryka Wytobów Żelaznych, Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.
- Maszyny blacharskie:**
B-cia Alapin inżynierowie, Warszawa, Leszno 76, tel. 251-25.
- Maszyny rolnicze:**
Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.
- Młotarnie szerokomłotne syst. „Jaehne”:**
Fabryka maszyn i odlewnia żelaza Waldemar Krusche i S-ka w Pabjanicach.
- Maszyny ceglarskie:**
B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- Narzędzia do obróbki metali:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Nity blacharskie saskie:**
Dąbrowski Przemysł Druciany B-cia Klein w Dąbrowie Górniczej.
- Nożyce motorowe do blachy:**
B-cia Alapin inżynierowie, Warszawa, Leszno 76, tel. 251-25.
- Obrabiarki do metali i drzewa:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Odlewy żelazne:**
Eberhard, Wolskii i S-ka, Szara 12.
- Odlewnie żelaza:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Odlewnie żelaza i metali:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski, Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- Okna żelazne:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
* Eberhard, Wolskii i S-ka, Szara 12.
* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.
- Okna żelazne i drewniane:**
z własnym okuciem fabrycznym: Jan Broda, Toruń.
- Okucia budowlane i meblowe:**
Jan Broda, Toruń.
- Pilniki nacina:**
Fabryka Lin Meyerhold i S-ka S. A.—biuro Sosnowiec, fabryka Będzin.
- Pędnie:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.
* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
* Eberhard, Wolskii i S-ka, Szara 12.
- Piece żelazne syst. powolnego spalania:**
Eberhard, Wolskii i S-ka, Szara 12.
- Pompy:**
Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.
- Prasy, tłoczarki clerne, mimośrodowe i balansowe:**
B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- Prasy mimośrodowe:**
* B-cia Alapin inżynierowie, Warszawa, Leszno 76, tel. 251-25.
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Sikawki i narzędzia ogniowe:**
Bracia Menceł, Fabryka Wytobów Żelaznych i Sikawek, Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.
- Sprężyny do mebli:**
Dąbrowski Przemysł Druciany B-cia Klein w Dąbrowie Górniczej.
- Sruby, nakrętki, nity:**
Bartelmuss i Suchy, Bielsko (Śląsk).
- Sruby:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
- Strugarki:**
Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Suwnice:**
Eberhard, Wolskii i S-ka, Szara 12.
- Suwnice (krany) mostowe, przesuwnice, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.
* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Aleja Jerozolimska 20 tel.: 29-64 i 220-00.
* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.
- Taczki żelazne 75 i 100 litr. pojemności:**
Jan Broda, Toruń.
- Tokarki:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Traki i wszelkie obrabiarki do drzewa:**
„Unia” Zjednoczone Fabryki Maszyn Tow. Akc. Oddział: C. Blumwe i Syn, Bydgoszcz-Wilczak.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Turbiny wodne syst. Francis’a o wysokim współczynniku pożytecznego działania L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.**
- Urządzenie do motorów na gaz ssany (generatory):**
Eberhard, Wolskii i S-ka, Szara 12.
- Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski, Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Walce żeliwne utwardzone:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
- Wiertarnie kolumnowe szybokobieżne:**
Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.
* Fabryka maszyn i odlewnia żelaza Waldemar Krusche i S-ka w Pabjanicach.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Wiertarki:**
Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.
- Nożyce ręczne stołowe:**
B-cia Alapin inżynierowie, Warszawa, Leszno 76, tel. 251-25.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.

REDAKTOR inż. Maurycy Chorzewski.

CENY OGŁOSZEŃ: Cała strona zlp. 180; pół strony zlp. 100; 1/4 strony zlp. 60; 1/8 strony zlp. 40.

Drobne ogłoszenia: tekst 3 wierszowy 30 zł kwartalnie; za każdy wiersz dodatkowy 5 zł kw. Członkowie Związku zamawiający ogłoszenia bezpośrednio, otrzymują stosowny rabat.